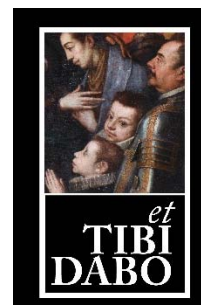

Agencija za odgoj i obrazovanje

Stručno-znanstveni skup: Moć, vlast i umjetnost

Filozofski fakultet u Rijeci, dvorana 230, II. kat
Sveučilišna avenija 4
Rijeka

RASPORED IZLAGANJA

Petak, 31. kolovoz 2018.

9,30-10,00 okupljanje i registracija sudionika

10,00-10,40 Pozdrav i uvodna riječ organizatora; riječ dobrodošlice:

- izv. prof. dr. sc. Ines Srdoč Konestra, dekanica Filozofskog fakulteta u Rijeci / doc. dr. sc. Irena Vodopija-Krstanović, prodekanica za nastavu Filozofskog fakulteta u Rijeci
- Blaga Petreski, prof. i Zvezdana Prohaska, prof., više savjetnice za likovnu kulturu i likovnu umjetnost, Agencija za odgoj i obrazovanje
- dr. sc. Palma Karković Takalić, voditeljica Centra za cjeloživotno, neformalno obrazovanje Odsjeka za povijest umjetnosti pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci
- doc. dr. sc. Damir Tulić, pročelnik Odsjeka za povijest umjetnosti
- prof. dr. sc. Nina Kudiš, voditeljica Katedre za umjetnost ranog novog vijeka, uvodno izlaganje: *Moć, vlast i umjetnost nekad i sad*

- 10,40 - 10,55 stanka

- 10,55 - 12,00 doc. dr. sc. Damir Tulić, *Republika u ulozi naručitelja: fenomen kulta i crkve svetog Vlaha u Dubrovniku*

- 12,00 - 13,05 prof. dr. sc. Nina Kudiš, *Svi su ljudi za Canalettom: uloga kolekcionara, trgovaca umjetninama, preprodavača i aristokracije u stvaranju jednog mita*

- 13,05 - 13,35 Mateja Jerman, prof., *Raskoš svečanih večera - carske narudžbe srebrnog posuđa*

- 13,35 - 15,00 stanka za ručak

- 15,00 - 15,30 Iva Jazbec Tomaić, *Robe à la française: moda francuske aristokracije 18. stoljeća i stil jedne epohe*

- 15,30 - 16,15 izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović, Svjetionici istočne obale Jadrana - podrijetlo oblikovanja, projekt i investicija

- 16,15 - 16,45 diskusija i zaključci

- 17,00 - 19,00 stručno-znanstveno vodstvo u crkvi Majke Božje Trsatske i franjevačkom samostanu te na Gradini Trsat; u okviru posjete crkvi dr. sc. Danijel Ciković održat će predavanje s naslovom *Tko je donator slike Majke Božje Trsatske?*

SAŽETCI IZLAGANJA*

doc. dr. sc. Damir Tulić

Odsjek za povijest umjetnosti

Filozofski fakultet u Rijeci

Republika u ulozi naručitelja: fenomen kulta i crkve svetog Vlaha u Dubrovniku

Malo se koji grad na istočnoj obali Jadrana po povijesnoj važnosti i umjetničkom bogatstvu može mjeriti s Dubrovnikom. Malena se je Republika gradeći svoju državnost, običaje i ceremonije stavila pod zaštitu svetog Vlaha koji će postati sinonim za njezinu slobodu i prosperitet. U stvaranju identiteta države kroz lik sveca, Dubrovčani su posegnuli za najupečatljivijim primjerom na Mediteranu – Venecijom. Identitet tog grada stoljećima se oblikovao pod zaštitom i likom svetog Marka. I Dubrovnik i Venecija imali su svoje katedrale, no u oba je slučaja „državni kult i crkva sveca zaštitnika“ važnošću nadvisila one biskupske. I crkvu svetog Vlaha i baziliku svetog Marka gradila je svjetovna vlast kao glavni naručitelj.

Razvoj Svečeva kulta se u Dubrovniku može jasnije pratiti od 12. stoljeća. No, tek od 1358. i stjecanja dubrovačke samostalnosti uloga svetog Vlaha postaje ključna za život mlade Republike. Ovi se događaji poklapaju i s gradnjom nove crkve svetog Vlaha u središtu grada, za razliku od dotadašnje smještene uz zapadna gradska vrata - Pile. Kada je u strahovitom potresu 1667. srušena dubrovačka katedrala Gospe Velike, crkva svetog Vlaha preuzela je njezinu ulogu. No, 1706. svečeva je crkva stradala u požaru, stoga je Republika pozvala venecijanskog kipara i graditelja Marina GropPELLIJA da sagradi novu, baroknu građevinu. Svjetovna vlast se brinula za opremanje crkve liturgijskim potrepštinama te za proslavu svečevog blagdana i procesiju 3. veljače. GropPELLIJEVA crkva svetog Vlaha s prostranim stubištem i terasom, a nad kojom se dižu stupovi te zabat s kipom sveca, barokno je remek-djelo. No, ovom je građevinom Republika dobila najljepšu kulisu u srcu grada namijenjenu veličanju ne samo sveca zaštitnika, već vlasti i moći malene, ali ponosne države.

prof. dr. sc. Nina Kudiš

Odsjek za povijest umjetnosti

Filozofski fakultet u Rijeci

Svi su ljudi za Canalettom: uloga kolekcionara, trgovaca umjetninama, preprodavača i aristokracije u stvaranju jednog mita

Giovanni Antonio Canal, poznatiji kao Canaletto rođen je u Veneciji 1697., gdje je i umro 1768. godine. Jedan je od najslavnijih venecijanskih, ali i svjetskih slikara, a specijalnost su mu bile vedute, posebno one njegova rodnog grada. Okušao se je i u onima engleskog krajolika, tijekom svojeg boravka na britanskom otoku od 1746. do 1756. godine. Canaletto je uvelike doprinesao ugledu *vedutizma*, novog slikarskog žanra koji se je pojavio početkom 18. stoljeća na Apeninskom poluotoku i počeo osvajati profinjene naručitelje i poznavaoce diljem Europe. Stoga ne čudi da su Canalettovi klijenti već od početka njegove karijere bili venecijanski aristokrati i uglednici, ali i pripadnici društvene kreme koji su dulje ili kraće vrijeme boravili u ovom čudesnom gradu. Njima su se s vremenom pridružili i kolekcionari iz Francuske, Njemačke te brojni engleski ljubitelji Canalettove precizne perspektive, suptilnog i pastelnog kolorita, svečane naracije izmiješane s goldonijevskom anegdotalnošću.

No, za Canalettov izniman uspjeh kod naručitelja za vrijeme života, ali i kasnije, izuzetno su zaslužni posrednici i trgovci umjetninama. To su nerijetko bile pitoreskne ličnosti ili čak pustolovi, lukavi poduzetnici ponekad lišeni uzorne poslovne etike, ali i ljudi koji su sami bili kolekcionari i ljubitelji umjetnina. U izlaganju će biti riječi o nekoliko tipičnih slučajeva u kojima su naručitelji i posrednici odigrali važnu ulogu u stvaranju mita o Canalettovom slikarstvu, ali i osobnosti te kako je sve to utjecalo na potražnju i formiranje cijena slikarevih djela do danas.

Mateja Jerman

Ministarstvo kulture

Konzervatorski odjel u Rijeci

Raskoš svečanih večera – carske narudžbe srebrnog posuđa

Jedna od najvažnijih osobina života na europskim dvorovima tijekom 18. stoljeća bilo je priređivanje raskošnih svečanih večera. Taj složeni proces podrazumijevao je vrlo pomno planirane rasporede sjedenja za goste i bogato opremljene stolove kao i dogovaranje protokola. Najsitniji detalji su otkrivali poznavanje posljednje mode čime su domaćini, kao i gosti, dokazivali svoj status. Sastavni dio takvih svečanih večera bilo je luksuzno posuđe izrađeno od srebra i zlata. Kako je riječ o plemenitim metalima, mnogi su kompleti nakon jedne ili više upotreba bili pretopljeni u izvornu sirovinu kako bi se izradili novi, u skladu s modernijim stilskim izričajima. Također, većina srebrnog posuđa francuskog dvora je pretopljena tijekom Francuske revolucije, dok su vrijedni primjeri s ruskog dvora uništeni ili rasprodani nakon pada Ruskog carstava. Zbog toga se je do danas sačuvalo svega nekoliko primjera kompleta srebrnog posuđa koje se upotrebljavalo na habsburškom, francuskom i ruskom dvoru. Jedan od najreprezentativnijih je komplet srebrnog posuđa kojeg su 1779. godine naručili supružnici, grof Albert Kazimir od Sashsen-Teschena i Marija Kristina od Austrije, kćer carice Marije Terezije. Čuven je i takozvani „Orloff srebrni servis“ kojeg je ruska carica Katarina Velika naručila za svog ljubavnika Gregora Orloffa 1770. godine. U izlaganju će se prezentirati navedeni srebrni kompleti te će se analizirati dekorativni rječnik kojeg su upotrebljavali najpoznatiji pariški i bečki zlatari prilikom izrade tih vrijednih predmeta. Pokušat će se objasniti i način organizacije svečanih večera na europskim dvorovima tijekom 18. stoljeća kojima su domaćini iskazivali svoju moć i vlast.

Robe à la française: moda francuske aristokracije 18. stoljeća i stil jedne epohe

Najkreativniji period i vrijeme najvećih dostignuća europske svilarske industrije bez sumnje je bilo 18. stoljeće. Napredak tkalačkih tehnika i inovacije u proizvodnji, "dizajnu" i distribuciji svilenih tkanina bili su ključni preduvjeti za nastanak novih tekstilnih uzoraka i dekorativnih efekata. Centri izvrsnosti u proizvodnji luksuznih svila već u drugoj polovici 17. stoljeću definitivno se s Apeninskog poluotoka sele u Francusku, a zahvaljujući državnim poticajima i reformama kralja Luja IV. i Jeana Baptiste Colberta, njegova ministra financija, francuski gradovi Lyon i Tours postali su najznačajnija europska tkalačka središta i generatori modnih trendova tijekom čitavog 18. stoljeća. Osim francuskih gradova s radom su započele i vrlo uspješne engleske tkalačke radionice u Spitafieldsu, predgrađu Londona, a svoje mjesto na tržištu luksuznih svila još uvijek su mogle pronaći i dobro uhodane venecijanske radionice.

Uspješnost francuske svilarske industrije rezultat je napora uloženi u organizaciju poslovanja, ali i stvaranja "vojske" specijaliziranih crtača, "dizajnera", tekstilnih dekora koji su svojim inovacijama osigurali kvalitetu proizvoda te diktirali modu najimućnijeg sloja europskih naručitelja. Rezultat francuske inventivnosti vrlo su vjerojatno i najznačajnije tekstilne dekorativne tipologije 18. stoljeća koje su nam poznate pod nazivima *bizarre*, *à la Revel* ili *a dentelles*. Francuske svile s fantastičnim i bizarnim motivima redovito su bile izvedene u najzahtjevnijim tkalačkim tehnikama, a elaborirani dekori različitim vrstama metalnih i svilenih niti. Samo svile ove kvalitete mogle su biti upotrjebljene za krojenje raskošne francuske ženske haljine poznate pod nazivom *l'adrienne* odnosno *robe à la française* koja je postavila nove modne standarde i obilježila stil čitave epohe te postala sinonim za baroknu raskoš, razmetljivost i profinjenost europske aristokracije.

izv. prof. dr. sc. Marijan Bradanović

Odsjek za povijest umjetnosti

Filozofski fakultet

Svjetionici istočne obale Jadrana (podrijetlo oblikovanja, projekt i investicija)

Svjetionici istočne obale Jadrana posljednjih su nekoliko desetljeća u nas napokon i šire prepoznati kao dio kulturne baštine. Iz konzervatorske perspektive možemo se nadati da se to zbilo zbog njihova pravno-formalnoga prepoznavanja i proglašavanja kulturnim dobrom, no čini se da je to toga došlo ponajprije zbog njihove slikovitosti amalgamirane s mitskim statusom koji su zbog svoje maritimne važnosti i prije toga imali na našim otocima i u priobalju. Sve je to dodatno potencirano turističkom promidžbom. Uvriježilo se pritom u posljednje vrijeme predstavljati ih pod sintagmom *Hrvatski svjetionici*, no svaki ih stariji Istranin, Dalmatinac ili Bokelj i danas nagoni, tradicionalno a pritom ne i netočno doživljava i dijelom naslijeđa „stare Austrije“, baš kao i dobar dio lučke infrastrukture i povijesne javne arhitekture duž istočne obale Jadrana. Predavanjem će se ukratko opisati proces njihova pravno-formalnoga prepoznavanja, tj. kako su i koji su svjetionici hrvatskoga dijela Jadrana postajali najprije spomenici kulture a zatim i kulturna dobra. Naspram uvriježenih razmišljanja značajnu je ulogu često imala slučajnost. Naglasak je na izlaganju dosad nepoznatih ili manje poznatih okolnosti ovoga projekta ključnoga za uspostavu sigurnosti plovidbe duž istočne obale Jadrana, ne samo od njegova formalnoga začetka koji se u drugom desetljeću 19. stoljeća odigravao na relaciji između bečkoga dvora i kozmopolitske tršćanske luke, već i znatno dublje u prošlost, kao i nastavak njegova odvijanja za austrijske uprave i onih koje su je duž istočne obale Jadrana naslijedile. Uz realizacije i izvedbenu arhitektonsku dokumentaciju iz koje su proizišle prikazat će se i primarne arhitektonske studije koje su prethodile izgradnji prvih austrijskih svjetionika duž istočne obale Jadrana, kao izvrstan primjer odstupanja do kojih je dolazilo između pojedinih faza projekta. Doslovno imperijalni projekt s velikim je zanimanjem pratio sam car što mu je uz

praktičnu funkciju od početaka priskrbilo čitav niz inovativnih rješenja. Donose se i rijetki primjeri izgradnje monumentalnih svjetionika u postaustrijskom razdoblju.

*

Svi ovdje navedeni izlagači su istraživači i suradnici na projektu *ET TIBI DABO: Naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800.* (IP-2016-06-1265) koji financira Hrvatska zaklada za znanost, a njihova su izlaganja proizišla iz rada na navedenom projektu.